

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. De inquisitione speciali, ac diversis criminum generibus, circa quæ versari potest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

TRACTATUS II. DE INQUISITIONE SPECIALI. PROLOGUS.

Egimus in superiori Tractatu de inquisitione generali, simulque de tribus viis, quibus peccata revelari Visitatori debent, quibus juridicè manifestatis, Visitatoribus incumbit ad inquisitionem specialem circa delicta denunciata gradum facere; denunciatio enim iuridica (si per se ipsam consideretur) non est distincta via procedendi ab inquisitione speciali; sed est quoddam prævium, ut iudex procedat ex officio.

Est autem duplex inquisitio specialis. Altera, quæ à iudicibus fieri debet ex officio, quando, inquam, præcedente aliqua infamia, vel denunciatione, format inquisitionem contra criminis auctorem, ut sic ad plenam probationem & sententiam perveniat. Alia est inquisitio specialis, quæ fit ad instantiam partis, quando pars offensa iudici accusationem porrigit, & ea admissa juxta probationes sibi expositas, procedit. Hac quidem inquisitione ad instantiam accusatoris facta meritò prætermittitur, in præsentis Tractatu de illa tantum, quæ iudici ex officio competit differemus: circa quam primum quæ sint ea, quæ necessariò, ut hæc inquisitio specialis, juxta regulas Juris fiat, præcedere debeant, qualia solent esse infamia, indicia, semiplena probatio, investigabimus.

Deindè secundo loco de infamia, quæ, & qualis, & in quibus criminibus requiratur: deinde quæ indicia, aut semiplena probatio sufficiant, speciatim differemus.

Materia sanè difficilis, & cui opinionum varietas magnam intulit obscuritatem. Nos verò juxta communiorem, verioremq; DD. sententiam, clariori stylo quo poterimus, favente DEO, breviter eam pertractabimus.

CAPVT I.

De inquisitione speciali, ac diversis criminum generibus, circa quæ versari potest.

Diximus superiori Tractatu de inquisitione generali, & de modo in ea à Visitatoribus observando: nunc de inquisitione speciali differemus, quæ resultare, ut plurimum, solet ex visitatione generaliter peracta, in qua si reperti fuerint testes plures, vel ad minus duo contestes de aliquo particulari crimine, contra illum absolute per inquisitionem procedi debet usque ad sententiam definitivam, & puniri tanquam convictus, datis tamen prius defensionibus, & aliis servatis, quæ de jure fuerint servanda: ut Tractatu sequenti plenius dicemus.

Quotumplex inquisitio. Inquisitio specialis, alia est mixta, quando inquiritur de aliquo speciali delicto, & determinate, & generatim de personis, v.g. quis commiserit tale homicidium, tale factum, & simile quid

aliud, ignorato Auctore? Alia est inquisitio specialis de personis, generalis vero de delictis, quando scilicet contra aliquam determinatam personam inquiritur de vita, & moribus, & generaliter de delictis ejusdem, ut solet fieri in promotione alicujus ad dignitates, & officia obtinenda. Et hæc inquisitio non pertinet ad præsentem Tractatum. Tertia denique inquisitio specialis erit, tam quoad delictum, quam quoad personas, ut cum de certo ac determinato crimine, contra certam & determinatam personam inquiratur. Quæ quidem inquisitio expleto manere inquisitionis generalis, ex qua, ut in plurimum, resultare solent probationes, indicia, infamia, vel aliquid illis æquivalens, fieri debet.

Præterea ad perfectam hujus materie inquisitionis specialis, quæ quidem difficillima est, applicationem, oportet præmittere, quæ occultis, quæ vero publica & notoria delicta dicantur. Occultum, quantum ad nostrum propositum attingere videtur, illud delictum censetur, quando unus aut pauci id sciunt, nec est deducendum.

etum in iudicium, De hoc genere occulti delicti plane agitur *Capite Inquisit. 3. de accusationibus*. Ubi decernitur, iudicem non posse ad inquisitionem specialem alicujus criminis descendere (etiamsi id noverint duo, vel tres testes) nisi præcedente infamia illius criminis: quasi dicat, nisi illud crimen occultum per infamiam fiat manifestum.

Quid sit delictum notorium

Notorium delictum illud dicitur, quod notum est omnibus, & ideo notorium appellatur, quod nulla tergiversatione celari potest, v. g. cum aliquis coram suo Superiore, & aliorum cætu delinquit, sicuti in Refectorio, Capitulo, Choro alijsque similibus locis publicis; nam hic notorie convincitur, & notorie debet puniri; nam eo casu, nullo juris ordine servato, statim receptis testibus ore tenus reo præsentem (etiam contumace, vel negante) convicto, illico potest puniri. *Publicum*, & *notorium* sæpè confunduntur, quamvis aliqui aliquam esse differentiam existimaverint: ego tamen, peccata in Monasterijs commissa, si a majori Monasterij parte evidenter cognoscantur, etiamsi ab alijs in eodem Conventu ignorentur, notoria esse, vel publica sine ullo discrimine semper existimavi.

Et licet Emman. Roder. *qu. 6. art. 4.* existimet, illud delictum esse notorium, quod coram decem personis committitur ab aliquo; mihi nihilominus videtur, quod si commissum fuerit ad minus coram quinque, poterit dici notorium, & publicum; tum quia in tanto numero, regulariter loquendo, non videtur posse occultari aliqua tergiversatione delictum commissum, ut ex ejus descriptione superius adducta constat, tum etiam præcipue, quia in multis Monasterijs non habitant plures, quam quinque, vel sex Religiosi, ideo peccatum, vel iudicium, quod notum est aliquo modo pluribus, quam quatuor merito dicitur notorium.

Hoc aperte colligitur ex *Capite Inquisit. de accusationibus*, ubi etiamsi crimen sit notum duobus, aut pluribus, non debere denunciari iudici decernitur, quia quasi occultum reputabitur: Auctores autem ferè omnes illa verba aut pluribus, exponunt: etiamsi tribus, aut etiam quatuor testibus sit notum. Igitur si istum numerum excedat, & crimen notum sit quinque, aut sex, merito dicitur notorium, maxime in Communitate Religiosorum, ubi quod notum est quinque, vix potest latere.

Notorium multiplicitè dicitur

Notorium præterea, generaliter loquendo, dicitur illud, quod iudex in actu iudicij proprijs oculis cum alijs assistentibus vidit, quamvis, ut delictum reputetur notorium, certa regula præscribi non possit, ut post M. Sotum in *4. Dist. 12. q. 2. art. 6.* communiter affirmant DD. Quare Prælatorum iudicio, eorumque prudentiæ, ac zelo relinquendum videtur, ut ex circumstantijs, & qualitatibus personarum, tam delinquentium, quam videntium prudenter iudicent, quale crimen sit, & dicatur notorium.

Deinde *notorium* sicut & *occultum delictum* multipliciter dici potest. Quoddam enim est *publicum*, quod dicitur à Juristis *publicum publicitate facti*: quia ita est omnibus notum & manifestum, ut nulla tergiversatione celari possit. Aliud est *publicum iudicè*, quando videlicet de

Tom. à Iesu Oper. Tom. I.

aliquo crimine per sententiam publicam aliquis est condemnatus. Tertio demum id publicum dicitur, quia à multis scitur, ut in iudicio probari possit; tamen non est notorium, ideoque dicitur *publicum in iure*, sed *occultum respectivè*. Occultum autem, aliud est tale, in tantum sciente, præter eum, qui potest denunciare. Aliud est ita occultum, ut ab uno solo sciatur: si autem à solo delincente sciatur, omnino occultum nuncupatur. De hoc occulto genere hic non differimus, & idem est, quando multi sunt ejusdem delicti complices, nullusque alius scit.

Demum dicitur *notorium ex præsumptione juris*, quod licet per se non sit evidens, iudex tamen procedit ad ejus punitionem ac si esset evidens, propter vehementes conjecturas, indiciaque facta æquipollentia: ut v. g. si Clericus cum suspecta muliere sub eodem tecto cohabitaret, quam omnes ferè dicunt esse suam concubinam; quia tunc ob vehementem suspicionem punitur ut concubinarius.

Notandum est præterea, quod tam publica, quam occulta delicta subdividi possunt in delicta, quæ sunt contra bonum commune sive publicum, ut sunt crimina immediatè in DEUM commissa, ut hæresis, blasphemia, &c. vel etiam crimina læsæ majestatis temporalis, aut tandem similia bono communi detrimentum notabile inferentia, ut *Tractat. primo. cap. 12* declaravimus: & in delicta, quæ contra bonum privatum, vel tertiam, vel propriam personam committuntur, ut si quis v. g. vellet innocentem occidere, aut si quis gulæ, aut ebrietati sine aliorum esset scandalo deditus, & similia.

Inter hæc autem quantum ad inquisitionem, magnum discrimen versatur; nam aliter in delictis boni communis, seu tertiam personam offensivis: aliter in delictis, quæ privata tantum personam nocent, à iudice inquirendum est: & demum aliter in occultis, aliter in notorijs, etiamsi tantum noceant delinquenti, inquisitio formari debet, ut clarius ex *infra dicendum* patebit.

CAPVT II.

Specialem inquisitionem an debeant præcedere, infamia, iudicia manifesta, vel semiplena probatio?

Sententia est expressa D. Thomæ 2. 2. q. 69. *art. 2.* iudicem non posse contra aliquem iudicè procedere, nisi infamia, sive clamorosa insinuatio, vel iudicia manifesta, aut semiplena probatio præcedant. Hanc sententiam licet non probet D. Thomas, probari tamen potest hoc pacto.

Quia occultorum solus DEUS est iudex, juxta illud Apostoli ad Corinth. 4. *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum.* Quasi dicat: Occulta & abscondita civino tantum subsunt iudicio, minime verò humano. Hoc autem varijs in locis docent summi Pontifices *Cap. Quædam*, & quando, & *Cap. Inquisitionis, de accusationibus*.